

KISJUHÁSZ MARCELL

Büntetőjogi Tanszék

Témavezető: dr. Ambrus István habil. egyetemi docens

DOI: <https://doi.org/10.56966/2024.10.Kisjuhasz>

AZ ITTAS ÁLLAPOTBAN ELKÖVETETT KÖZÚTI JÁRMŰVEZETÉS ÉS A JÁRMŰVEZETÉSTŐL ELTILTÁS EGYES AKTUÁLIS KÉRDÉSEI

1. Bevezetés

Az ittas állapotban elkövetett járművezetés tekintetében hazánkban zéró tolerancia érvényesül, az elfogyasztott alkohol mennyiségétől függően állapítandó meg az elkövető szabálysértési vagy büntetőjogi felelőssége. A Btk. további szigorítást vezetett be, hiszen az ittas állapotban elkövetett járművezetés bűncselekmény tetteivel szemben fő szabály szerint kötelezően alkalmazandóvá teszi a járművezetéstől eltiltás büntetés kiszabását. A hatályos szabályozással kapcsolatban sokáig nem merült fel értelmezési és alkalmazási probléma, azonban a technikai fejlődéssel megjelent új gépi meghajtású járművek kihívás elé állítják mind a jogalkotót, mind a jogalkalmazót.

Jelen tanulmány célja az újonnan megjelent járművek ittas állapotban történő vezetésével kapcsolatos szankcionálási probléma bemutatása és az arra adható megoldási javaslatok ismertetése.

2. Az ittas állapotban elkövetett járművezetés a bűnügyi statisztikában

Az ittas állapotban elkövetett járművezetés a büntető-igazságszolgáltatásban viszonylag nagy számban előforduló bűncselekmény. A legfőbb ügyésznek az ügyészség 2022. évi tevékenységéről szóló országgyűlési beszámolója¹ alapján 2022-ben a közúti járművezetés ittas állapotban bűncselekményből regisztráltak a harmadik legtöbbet az egyes bűncselekmények közül, amit csak két vagyon elleni bűncselekmény, a lopás és a csalás előzött meg. Kiemelendő ugyanakkor, hogy az ittas járművezetés elkövetési módjára tekintettel megalapozottan feltehető, hogy igen jelentős esetszámban látens marad a bűncselekmény, amihez hozzájárul az a körülmény is, hogy az ittas járművezetés vétségének nincsen sértettje. A beszámoló alapján a korábbi években is hasonlóan intenzív mértékben foglalták le a büntető-igazságszolgáltatás kapacitásait az ittas járművezetéssel összefüggésben elkövetett bűncselekmények.

¹ <https://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2023/09/vegleges-beszamolo-alairassal.pdf> (letöltés dátuma: 2024. 07. 05.)

1. táblázat: Az egyes regisztrált bűncselekmények száma 2017-2022. években²

Bűncselekmények	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Szándékos befejezett emberölés	92	84	60	81	72	89
Emberölés kísérlete	71	60	57	90	62	98
Lopás	78 311	62 349	55 059	48 627	40 852	46 833
Csalás	22 197	19 180	14 350	12 026	12 755	16 747
Rablás	853	710	637	616	543	534
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése	575	953	106	79	128	169
Közlekedési bűncselekmények	20 651	20 922	18 458	18 975	17 663	20 570
járművezetés ittas állapotban (közúti)	15 732	16 008	13 773	13 589	11 450	11 339
közúti baleset okozása	2 807	2 706	2 436	2 753	2 361	3 044
Embercsempésés	179	215	90	257	635	1 705
Hivatalos személy, közfeladatot ellátó személy és hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak	916	756	564	684	670	904
Igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények	2 867	2 637	1 449	1 641	1 791	1 686
Garázdaság	10 547	9 386	8 587	8 570	8 313	8 812
Okirattal kapcsolatos bűncselekmények	19 689	19 876	13 758	15 287	13 808	11 124
Kábítószerrel visszaélés	6 544	8 146	6 566	6 518	7 004	7 453
Korrupciós bűncselekmények	1 123	2 046	460	2 049	6 219	1 003
hivatali vesztegetés	945	1 653	242	1 978	5 976	650
gazdasági vesztegetés	50	146	115	38	119	126
Pénzhamisítás	544	587	451	274	230	254
Bélyeghamisítás	238	91	200	17	13	23
Kézpénz-helyettesítő fizetési eszközökhöz kapcsolódó bűncselekmények	3 667	3 651	1 771	3 219	1 728	2 147
Költségvetési csalás	1 880	1 749	1 503	1 061	1 175	1 189
Csődbűncselekmény	218	207	126	107	122	143
Pénzmosás	90	259	188	308	358	542
Információs rendszer vagy adat megsértése	586	562	587	830	1 140	1 737
Információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása	8	9	38	25	15	14
Környeztkárosítás	37	32	19	23	25	35
Természetkárosítás	81	450	165	59	71	97
Hulladékgazdálkodás rendjének megsértése	748	372	402	474	515	914
Katonai bűncselekmények	381	452	199	297	242	197

A források alapján saját szerkesztés

A bűnügyi statisztikában is kiugróan jelentős ittas járművezetés elkövetési számaira tekintettel a szabályozás kapcsán felmerülő bizonytalanságoknak kiemelkedő hatása lehet a mindennapi jogalkalmazásra, és ez alátámasztja a téma jelentőségét és aktualitását.

3. Hatályos szabályozás

3.1. Az ittas állapotban elkövetett járművezetés vétsége

A Btk. 236. § (1) bekezdése szerint: „*aki ittas állapotban (...) közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*”

A bűncselekmény elkövetési eszköze a gépi meghajtású jármű. A jármű fogalmát a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet (továbbiakban: KRESZ) határozza meg, melynek 1. számú függelék II. fejezetének a) pontja alapján a jármű „*közúti szállító- vagy vontató eszköz, ideértve az önjáró vagy vontatott munkagépet is. A mozgáskorlátozottak közlekedésére szolgáló, emberi erővel tolt vagy hajtott kerekesszék és a*

² A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről 9. o.; A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2022. évi tevékenységéről 17.o., összeszerkesztve.

gépi meghajtású kerekesszék – ha sík úton önerejéből 10 km/óra sebességnél gyorsabban haladni nem képes, továbbá a gyermekkocsi és a talicska – azonban nem minősül járműnek. Az ilyen eszközökkel közlekedő személyek gyalogosoknak minősülnek.” A fogalomból kitűnik, hogy a KRESZ jármű fogalma lényegében az összes közúti szállítóeszközt a jármű fogalma alá sorolja, mely alól tételes felsorolással kiemel egyes eszközöket, mint például a kerekesszéket és a talicskát. Ez alapján valamennyi, gépi meghajtású közúti- és vontató eszköz az ittas állapotban elkövetett járművezetés eszköze lehet.

Az ittas állapotot a Btk. 240. § (3) bekezdése határozza meg, mely alapján *„ittas állapotban lévő személy az, akinek a szervezetében 0,50 gramm/liter véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb érték előidézésére alkalmas szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van.”*

3.2. Az elektromos roller, mint jármű

A közelmúltban jogalkalmazási problémaként merült fel, hogy a forgalomban újonnan megjelent közlekedési eszközök – különösen az elektromos rollerek – besorolhatóak-e a KRESZ jármű fogalma alá, ezáltal pedig az ittas állapotban elkövetett járművezetés bűncselekményének elkövetési eszközei lehetnek-e.

A Miskolci Járásbíróság B.892/2021/7. számú ítéletében úgy foglalt állást, hogy az elektromos roller konkrétan nincs definiálva a forgalomban részt vevő elektromos motorral meghajtott „járművek” között, egyik jármű kategóriába sem sorolható be. Ebből fakadóan az elektromos roller nem tekinthető gépi meghajtású járműnek, így az ittas állapotban elkövetett járművezetés elkövetési eszköze sem lehet. A másodfokon eljáró Miskolci Törvényszék osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját.³ Ugyanakkor a Kúria nem értett egyet a Miskolci Járásbíróság érvelésével és a Bfv.442/2022/5. számú végzésében megállapította, hogy *„az elektromos roller gépi meghajtású járműnek minősül, amellyel a közúton, ittas állapotban közlekedő terhelt járművezetés ittas állapotban vétségét valósítja meg.”* Indokolásában kifejtette, hogy a jármű fogalmának meghatározásakor a KRESZ 1. számú függelék II. fejezetének a) pontjában meghatározott fogalomból kell kiindulni, mely alapján az elektromos roller egyértelműen járműnek minősül, és ezen nem változtat az a körülmény sem, hogy a KÖHÉM rendeletek alapján nem lehetséges az elektromos roller járműkategóriába való besorolása.

Álláspontom szerint helyeselhető a Kúria jogi okfejtése, hiszen – ahogyan azt a Kúria indokolásában is kifejtette – a KÖHÉM rendeletek a saját szabályozási körük tekintetében szabályozzák az egyes járműkategóriákat, vagyis azt, melyek azok a járművek, amelyekre a műszaki megvizsgálás, illetve a forgalomba helyezés és forgalomban tartás műszaki követelményei vonatkoznak. A rendeletekkel szemben viszont a KRESZ a közúti közlekedés szempontjából átfogó járműfogalmat alkalmaz, továbbá tételesen felsorolja azokat az eszközöket, melyek a járműfogalomnak való megfelelésük ellenére nem minősülnek járműnek. Az elektromos roller járműnek való minősítése továbbá összhangban áll a jármű köznap értelemben vett jelentésével is, amit remekül szemléltet, hogy a Miskolci Járásbíróság a

³ Miskolci Törvényszék Bf.382/2021/5.

B.892/2021/7. számú ítéletének indokolásában több esetben is csak járműként tudta megjelölni az elektromos rollert, annak ellenére, hogy okfejtése alapján az elektromos roller nem minősül jogi értelemben járműnek.

3.3. Járművezetéstől eltiltás

A Btk. 55. § (2) bekezdése alapján „*a járművezetéstől el kell tiltani azt, aki járművezetés ittas állapotban vagy járművezetés bódult állapotban büncselekményt követ el. Különös méltánylást érdemlő esetben a járművezetéstől eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.*” A jogalkotó az ittas vagy bódult állapotban elkövetett járművezetőkkel szemben kógens szabályként vezette be a járművezetéstől eltiltás alkalmazását. Ugyanakkor álláspontom szerint a járművezetéstől eltiltásnak ez az esete valójában a látszólagos kógens szankciók közé sorolható, mivel bár a jogalkotó felszólító módot használ, ugyanakkor a feltétlen alkalmazást a különös méltánylás, mint mérlegelési elem bevezetésével fellazítja.⁴ „*A járművezetéstől eltiltás meghatározott fajtájú (légi, vasúti, vízi vagy közúti) és kategóriájú járműre is vonatkozhat*”⁵, és egy hónaptól tíz évig terjedő határozott ideig tarthat vagy végleges hatályú lehet.

4. Az ittas állapotban elkövetett, engedélyhez nem kötött gépi meghajtású közúti járművezetés kapcsán felmerülő szankciós kérdések

4.1. Problémafelvetés

Az új típusú, engedélyhez nem kötött gépi meghajtású közúti járművek ittas vezetése esetén felmerülő szankciótani probléma szemléltetését egy fiktív (de a gyakorlatban annál többször előforduló) jogesettel kívánom bemutatni. Tegyük fel, hogy a vádirati tényállás alapján a vádlott 2023. július 21. napján 20 óra 55 perc körüli időben Onga, Vasút utcán közlekedett az általa vezetett és engedélyhez nem kötött elektromos rollerrel úgy, hogy szervezetében 0,43 mg/l légalkohol-koncentráció előidézésére alkalmas szeszesital fogyasztásából származó alkohol volt. Az elkövető személyi körülményeit tekintve 46 éves, büntetlen előéletű, hivatásos sofőrként dolgozik, melyből havonta 450.000 Ft jövedelme van. Milyen szankciót alkalmazzon a bíróság az elkövetővel szemben?

Az ittas vagy bódult állapotban elkövetett járművezetés elkövetőivel szemben a jogalkotó részben köti a jogalkalmazók kezét, hiszen – ahogyan korábbiakból kitűnik – e büncselekmények elkövetőivel szemben fő szabály szerint kötelező a járművezetéstől eltiltás büntetés alkalmazása.

A gyakorlat az ismertetett jogesethez hasonló esetekben – az alacsony légalkohol-koncentrációra és az elkövető foglalkozására tekintettel – jellemzően kategóriára korlátozott járművezetés büntetést szab ki, mellyel nem lehetetleníti el az elkövető foglalkozásának gyakorlását. A kategóriára korlátozott eltiltásnál a 38. számú BK vélemény alapelveként fekteti

⁴ Gellér, Ambrus, Vaskuti 2019. 87.o.

⁵ Btk. 55. § (3) bekezdés

le, hogy a kategória-eltiltás alkalmazásával az elkövető olyan járművet ne vezessen, mellyel a tilalmazott magatartást tanúsította.

A kifejtett szempontok alapján a fiktív jogeset elkövetőjével szemben a büntetékiszabási elvek figyelembevételével célszerű az elektromos roller vezetésére korlátozott járművezetéstől eltiltást kiszabni.⁶ Ez a szankció ugyanakkor ellentétes a 2021. 63. szám alatt közzétett BH rendelkezésével, mely szerint „*anyagi jogszabályt sért (...) a büntetés, ha az eltiltást a bíróság olyan járműkategóriára korlátozza, ami a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében nem szerepel.*” (Kiemelés K.M.) Márpedig mivel a nevesített kormányrendelet nem tartalmazza az elektromos roller kategóriát – hiszen a legtöbb esetben vezetői engedélyhez sem kötött azok vezetése –, az elkövető eltiltása nem korlátozható erre a kategóriára. Ez azt eredményezi, hogy az ittas állapotban elektromos rollert vezető személyekkel szemben kizárólag valamennyi közúti járműkategóriától eltiltást lehet és – főszabály szerint – kell is kiszabni.

Ez a megoldás ugyanakkor ellentétes a büntetékiszabási elvekkel, hiszen nem feltétlenül igazodik a bűncselekmény tárgyi súlyához, illetve az elkövető társadalomra veszélyességéhez. Másrészt, negatív hatást gyakorol az úgynevezett bűnelkövetési logikára. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az elkövető elszánja magát, hogy ittasan gépi meghajtású járművet vezet, az elkövetési eszközök közül elsőként a – legkisebb társadalomra veszélyességet magában hordozó – elektromos rollert fogja elvetni, hiszen annak ittas vezetésekor a lelepleződése esetén valamennyi közúti járműkategóriától el kell tiltani, míg ha inkább egy személygépkocsit vezet ittasan, lehetséges a csak „B” járműkategóriára korlátozott eltiltás. Végezetül a valamennyi közúti járműkategóriára vonatkozó járművezetéstől eltiltás legnagyobb problémája, hogy annak alkalmazása esetén az elkövető a továbbiakban is jogszerűen vezethet elektromos rollert, hiszen – vezetői engedélyhez kötöttségének hiánya révén – annak vezetésétől nincs eltiltva.

4.2. Jogalkalmazói megoldási kísérletek

4.2.1. Járművezetéstől eltiltás mellőzése

A bemutatott szankcionálási probléma kézen fekvő megoldásaként jelenik meg, hogy olyan esetekben, amikor a járművezetéstől eltiltás nem korlátozható kategóriára, ezzel pedig ez a szankció ellentétes lesz a büntetékiszabási elvekkel, a jogalkalmazó egyszerűen mellőzze a járművezetéstől eltiltás kiszabását, és más módon szankcionálja az elkövetőt. Ezt a megoldást választotta a Fonyódi Járásbíróság a B.50/2021/3. számú döntésében, mely során az ittas állapotban elkövetett járművezetés tettesét – különös méltánylást érdemlő okra való hivatkozás nélkül – eltiltás mellőzésével próbára bocsátotta.⁷

⁶ Ahogyan azt tette – többek között – a Miskolci Törvényszék, mint másodfokú bíróság a 8.Bf.277/2022/8. számú ítéletében, melyben az ittasan elektromos rollert vezető vádlottat 1 év elektromos roller vezetésétől tiltotta el.

⁷ A Fonyódi Járásbíróság ítéletét utóbb a Kaposvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság a Bf.231/2021/4. számú ítéletében helybenhagyta.

Ugyanakkor a Kúria a BH.2023.1. szám alatt közzétett döntésében megállapította, hogy az ittas állapotban elkövetett járművezetés esetén *„nincs jogszabályi alap a - különös méltánylást érdemlő körülmény hiányában kötelező - járművezetéstől eltiltás mellőzésére,”* anyagi jogszabályt sért tehát, ha a bíróság a különös méltánylást érdemlő okon kívül más okból mellőzi a járművezetéstől eltiltás kiszabását.

A kifejtettek alapján tehát elektromos roller ittas vezetése esetén az elkövetővel szemben nem mellőzhető a járművezetéstől eltiltás alkalmazása azon az alapon, hogy annak kiszabása ellentétes a büntetéskiszabási elvekkel.

4.2.2. Különös méltánylás

A Btk. 55. § (2) bekezdésének 2. mondata alapján *„különös méltánylást érdemlő esetben a járművezetéstől eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.”* Az elektromos rollert ittas állapotban vezető elkövetőkkel szemben a gyakorlatban felmerült az eltiltás mellőzése különös méltánylást érdemlő okra való hivatkozással, ugyanakkor – mint látni fogjuk – az eltiltás körében a különös méltánylást érdemlő okok gyakorlata nem kellő részletezettséggel kidolgozott.

A különös méltánylást érdemlő okokkal kapcsolatban a 38/2007. BK vélemény nyújt iránymutatást, mely szerint *„mellőzhető az eltiltás az olyan élethelyzetek megállapítása esetén, amikor váratlan és méltányolható ok készteti az alkoholt fogyasztó személyt arra, hogy a törvényi tilalom ellenére járművet vezessen (pl. sürgős orvosi segítség kérése vagy nyújtása, egyéb szolgálati, esetleg családi kötelezettség teljesítésének kényszere, értelemszerűen akkor, ha a szükséghelyzet más módon való elhárítása aránytalan nehézségekkel vagy hátrányok keletkezésével járt volna).”* A BK vélemény alapján a különös méltánylás vizsgálata körében az a körülmény bír jelentőséggel, mi készteti az elkövetőt arra, hogy ittas állapotban gépi meghajtású járművet vezessen. Ezen túlmenően a BK vélemény II. pontja alapján *„amennyiben a járművezetéstől eltiltás alkalmazásának az elkövetőre nézve egzisztenciális jellegű kihatása is van, annak alapvetően az eltiltás mértékének vagy körének a megállapításánál lehet jelentőséget tulajdonítani és csak kivételesen az eltiltás szükségességének az eldöntésénél.”* Azt a körülményt tehát, hogy például az elkövető az eltiltás következtében elveszíti a megélhetését, csak az eltiltás hosszában vagy – az elektromos rollerrel történő elkövetés esetein kívül – az eltiltással érintett kategóriák meghatározásában értékelhetik.

A járművezetéstől eltiltás mellőzését különös méltánylást érdemlő ok fennállása esetén az új Btk. vezette be 2012-ben, ezáltal pedig a jogalkotó a jogalkalmazóra bízta a különös méltánylást érdemlő okok kidolgozását. A gyakorlatot vizsgálva megállapítható, hogy a legtöbb ítéletben – mintegy sablonelemként – a bíróság csupán utal a 38/2007. BK vélemény különös méltánylással kapcsolatos rendelkezésére, és ennek alapján megállapítja, hogy nem állapítható meg különös méltánylást érdemlő ok az adott ügyben.

Egyes esetekben azonban a bíróság igyekszik bővebb tartalommal megtölteni a különös méltánylást érdemlő okok körét. A Kúria Bfv.1562/2016/6. szám alatt közzétett döntésében megállapította, hogy *„a terhelt által elszenvedett súlyos sérülések a járművezetéstől eltiltás mellőzését megalapozó különös méltánylást érdemlő körülményként értékelendők.”* Ezzel a

Kúria kiterjesztette a 38/2007. BK véleményben foglalt különös méltánylást érdemlő okokat, hiszen a méltányolható indítók helyett éppen a bűncselekmény elkövetésének következményeként, az elkövető oldalán felmerült okra hivatkozva mellőzte az eltiltás alkalmazását. A Kúria által kialakítani kívánt gyakorlat azonban nem vált egységessé, mivel a Zalaegerszegi Törvényszék a Bf.54/2023/4. számú ítéletében megállapította, hogy *„a vádlott megromlott egészségi állapota önmagában nem támasztja alá különös méltánylást érdemlő körülményként azt, hogy a járművezetéstől eltiltás mellőzhető lenne.”*

A Kúriához hasonlóan a Fővárosi Ítéltábla is tágította a különös méltánylás indítóokra korlátozott értelmezését. A Bf.140/2014/6. számú ítéletében úgy rendelkezett, hogy arra figyelemmel, hogy a vádlott két kiskorú gyermekét egyedül neveli, egyik gyermeke orvosi kezelésre szorulóan tartós beteg, a járművezetéstől eltiltás kiszabása mellőzhető. Ugyanakkor a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság – a Fővárosi Ítéltábla ítéletével ellentétesen – kifejtette a B.488/2019/3. számú ítéletében, hogy *„(...) az ittas járművezetés szándékos bűncselekmény, amely esetében az elkövető legalább közömbös marad a magatartásának lehetséges következményeit illetően, vagyis - bár erre minden lehetősége megvan - nem mérlegeli, hogy miként fog munkát végezni, a hozzátartozóiról gondoskodni, stb. Minderre tekintettel a bíróság a járművezetéstől eltiltás egzisztenciális jellegű hatását csak az eltiltás mértékének és körének megállapítása keretében értékelhette.”* A Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság ezen ítéletében visszautal a 38/2007. BK véleményben korábban ismertetett rendelkezésre. Ugyanakkor kérdésként vehető fel, hogy a Kerületi Bíróság által nevesített hozzátartozókról történő gondoskodás mennyiben tekinthető egzisztenciális jellegű hatásnak. A kérdésben történő állásfoglalás nélkül megállapítható, hogy a gyakorlat nem egységes abban, hogy a családi körülmények megalapozzák-e a járművezetéstől eltiltás különös méltánylást érdemlő ok fennállása miatti mellőzését.

A különös méltánylást érdemlő okok körében végezetül felhívom a figyelmet a Debreceni Ítéltábla Bhar.630/2022/6. számú döntésére, mely szerint *„mivel jogszabályi rendelkezés hiányában járműkategóriára vonatkozó járművezetéstől eltiltás nem jöhet szóba, akár közúti járművezetéstől eltiltás alkalmazása is arányban nem álló, eltúlzott, nem tett-arányos büntetés lenne a pénzbüntetés mellett, mindez pedig olyan különös méltánylást érdemlő esetet jelent, mely lehetővé teszi a járművezetéstől eltiltás büntetési nem alkalmazásának mellőzését.”* A Debreceni Ítéltábla tehát felismerte a bemutatott szabályozási problémát, és a járművezetéstől eltiltást különös méltánylást érdemlő okra történő hivatkozással mellőzte. Mint kifejtette, az a körülmény, hogy az eltiltás nem korlátozható kategóriára, különös méltánylást alapol meg. Ugyanakkor ez az álláspont sem tekinthető uralkodónak. A Győri Törvényszék Bf.304/2022/4. számú ítéletében kifejtette, hogy *„az a jogi helyzet, amely alapján az ittas állapotban elkövetett járművezetést elektromos kerékpárral elkövető vádlottal szemben a járművezetéstől eltiltás járműkategóriára korlátozása nem lehetséges, álláspontja szerint nem tekinthető a Btk. 55. § (2) bekezdése alkalmazásában különös méltánylást érdemlő körülménynek, így ezen okra hivatkozva a közúti járművezetéstől eltiltás kiszabása nem mellőzhető.”*

A bemutatott ítéletekből kitűnik, hogy a különös méltánylás Btk.-ba történő beemelését követő 10 év alatt sem sikerült azt a jogalkotói szándékot megvalósítani, hogy a különös méltánylást érdemlő eseteket körében egységes gyakorlatot alakítsanak ki a bíróságok. Nyilvánvaló, hogy minden esetet külön, valamennyi körülmény együttes mérlegelésével kell

értékelni, azonban – amint az az idézett döntéseken is megfigyelhető – a bíróságok a különös méltánylás szempontjából figyelembe vehető körülmények körében sem tudtak egységes gyakorlatot kialakítani. Ez a jelenség nem kizárólag a dolgozatban bemutatott problémakörhöz kapcsolódik, azonban álláspontom szerint az elektromos rollerek ittas vezetése esetén alkalmazandó, kategóriára nem korlátozható eltiltás kapcsán különösen előtérbe kerül.

A kifejtettek alapján természetesen lehetősége van az eljáró bíróságnak elektromos roller ittas vezetése esetén a körülmények mérlegelésével az eltiltás különös méltánylást érdemlő ok folytán történő mellőzésére, ugyanakkor különös méltánylást megalapozó körülmények kapcsán az elsőfokon eljáró bíróság döntésének helybenhagyása egy esetleges fellebbezés esetén lényegében attól függ, hogy a másodfokú bíróság a gyakorlatkutatás során az elsőfokú bíróság döntésével egyező vagy azzal ellentétes döntés álláspontjára helyeződik. A gyakorlatban megjelenő ilyen szintű ellentétek – mely szerint az elsőfokú bíróság különös méltánylást megalapozó döntésével ellentétes, magasabb szintű bírósági döntések is fellelhetők – tapasztalatom szerint olyan bizonytalanságot szülhet egyes bírókban, mely alapján inkább mellőzik a különös méltánylás megállapítását és az eltiltás kiszabása mellett döntenek. Ezek alapján csak egyetérteni lehet Pápai-Tarr Ágnes azon álláspontjával, mely szerint a jogalkalmazó a különös méltánylás esetén mellőzhető eltiltást a szakma heves tiltakozásának hatására emelte be a Btk.-ba, azonban a jogalkalmazó az egységes gyakorlat kialakításának mellőzésével lényegében még erről a szűk körben érvényesülő mérlegelési lehetőségéről is kvázi lemondott.⁸

4.2.3. Társadalomra veszélyességben való tévedés

A Btk. 20. § (2) bekezdése alapján *„nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van.”*

Az elektromos rollerek ittas vezetése kapcsán a gyakorlatban sűrűn előfordul, hogy az elkövető arra hivatkozik, hogy nem tudta, hogy az elektromos roller ittas vezetésével bűncselekményt valósít meg, mivel annak vezetése nem engedélyhez kötött. Ebből kifolyólag sokszor értetlenség övezi, hogy ennek ellenére miért függesztik fel a vezetési jogosultságát, majd a legtöbb esetben a járművezetéstől is eltiltják.

Fővárosi Törvényszék Bf.9153/2022/9. számú ítéletében kitért az elektromos rollerek ittas vezetése kapcsán felmerülő társadalomra veszélyességben való tévedés kérdésére. Úgy fogalmazott, hogy *„a társadalom tagjai számára megismerhető álláspontok alapján is legfeljebb kétség merülhetett volna fel a vádlottban atekintetben, hogy miként minősül az elektromos roller, s annak ittas állapotban vezetése, azonban arra semmiféle alapja nem lehetett, hogy azt feltételezze, hogy az ittas állapotban elektromos rollerrel történő közlekedés semmiféle szabályszegést nem valósít meg, ekként a társadalomra egyáltalán nem veszélyes.”* A Fővárosi Törvényszék bemutatott álláspontja egyébként összhangban van a társadalomra veszélyességben való tévedés jogirodalmi megközelítésével. Ez alapján *„nem azt kell tudnia az*

⁸ Pápai-Tarr 2021. 589.

elkövetőnek, hogy a büntetőjog egy cselekményt bűncselekménynek nyilvánít, (...) elég azt felismernie, hogy a jog azt tilalmazza, illetve elég tudni azt, hogy a társadalom elítéli.”⁹

A kifejtettek alapján nincs tehát lehetőség az elektromos rollert ittas állapotban vezető személyt felmenteni – és ezzel a kötelező eltiltást mellőzni – azon az alapon, hogy a társadalomra veszélyességben tévedésben volt.

5. Megoldási javaslatok

5.1. Feltételes ügyészi felfüggesztés

A Be. 416. § (1) bekezdése alapján az ügyészség határozattal felfüggesztheti az eljárást, ha a gyanúsított jövőbeni magatartására tekintettel az eljárás megszüntetése várható. Ennek akkor van helye, ha az eljárás háromévi – különös méltánylást érdemlő helyzetben ötévi – szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban és a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a feltételes ügyészi felfüggesztéstől a gyanúsított magatartásának kedvező változása várható. A felfüggesztés időtartama legalább egy év, legfeljebb a büntetési tételkeret felső határának megfelelő idő, mely idő alatt a terhelt számára kötelező magatartási szabályok is előírhatóak.

Az ittas állapotban elektromos rollert vezető elkövetővel szemben vádemelés helyett felmerülhet a feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazása, melynek keretében kötelező magatartási szabályként előírható a terheltnek, hogy a felfüggesztés időtartama alatt ne vezessen elektromos rollert. A megoldás előnye, hogy kiküszöböli a kategóriára nem korlátozott eltiltás azon korábban ismertett problémáját, mely szerint az eltiltás ellenére – vezetői engedélyhez nem kötöttsége lévén – az elkövető továbbra is vezethet elektromos rollert.

Hátrányként merül fel ugyanakkor, hogy a kötelező magatartási szabály keretében büntetés – így például pénzbüntetés – nem alkalmazható a terhelttel szemben. További probléma a kötelező magatartási szabály teljesítésének – azaz az elektromos roller vezetésétől való tartózkodásnak – az ellenőrzése. Eltiltás esetén az illetékes kormányhivatal bejegyzi a nyilvántartásba a terhelt járművezetéstől eltiltását, mely révén egy közlekedési igazoltatás során az intézkedő rendőr az intézkedés alá vont személy priorálásával tudomást szerez az eltiltás tényéről. A feltételes ügyészi felfüggesztés keretében előírt elektromos roller vezetésétől való „eltiltás” esetén azonban nincs lehetőség annak nyilvántartására, így a magatartási szabály megszegéséről az ügyészség nem feltétlenül értesülne. Kiemelendő ugyanakkor, hogy a magatartási kötelezettség megszegése esetén az ügyészség az eljárás folytatását rendeli el¹⁰, és nagy valószínűséggel vádat emel a terhelttel szemben. Ez a körülmény álláspontom szerint önmagában olyan visszatartó erővel bírhat, hogy a terhelt tartózkodik az elektromos rollerek vezetésétől. Másrészt, a magatartási szabály megszegése más úton – például elektromos rollerrel történő közlekedési baleset elszenvedése vagy ad absurdum ismételt ittas állapotban

⁹ Gellér-Ambrus 2017. 316.

¹⁰ Be. 420. § (2) bekezdés c) pont

történő elektromos roller vezetése miatt indított újabb eljárás révén – ugyancsak az ügyészség tudomására juthat, és intézkedhet az eljárás folytatásáról.

Kérdésként merül fel, hogy törvényes-e a terhelttel szemben feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazása és eredményes eltelte esetén a büntetőeljárás megszüntetése úgy, hogy a Btk. ittas állapotban elkövetett járművezetés elkövetőivel szemben fő szabály szerint kötelezően alkalmazandónak írja elő a járművezetéstől eltiltást. Véleményem szerint ilyen esetekben az ügyészségnek a feltételes ügyészi felfüggesztésről rendelkező határozatban részletesen indokolnia lenne szükséges, hogy a járművezetéstől eltiltás alkalmazását milyen különös méltánylást érdemlő ok fennállása folytán nem tartja szükségesnek, illetve a határozatban arra is ki kell térni, hogy az ügyészség milyen okoknál fogva tartja mellőzhetőnek a vádemelést, ezzel pedig büntetés vagy intézkedés kiszabását a terhelttel szemben. Véleményem szerint ilyen módon a feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazása az ittas állapotban elkövetett járművezetés elkövetőivel szemben nem lesz törvénysértő, és az elektromos rollert vezetőik esetében olyan „szankciót” biztosít, mely a közúti járművezetéstől eltiltással ellentétben összhangban lehet a bűncselekmény tárgyi súlyával.

5.2. Jogalkotás

Az elektromos rollerek körüli szabályozási bizonytalanságot az elektromos rollerekre vonatkozó szabályalkotással lehetne megnyugtató bizonyossággal rendezni, és ebben a körben különösen a közlekedési szabályok tisztázása lenne aktuális.

A bemutatott szankcionálási probléma megoldására ugyanakkor véleményem szerint három lehetőség merül fel: egyrészt a KRESZ jármű fogalmának módosítása, másrészt az ittas állapotban elkövetett járművezetés tényállásának megváltoztatása, harmadrészt a járművezetéstől eltiltás mellőzését megengedő bekezdés bővítése.

5.2.1. KRESZ jármű fogalma

Amint az korábban ismertettem, a KRESZ 1. számú függelék II. fejezetének a) pontja átfogó jelleggel határozza meg a jármű fogalmát, mely alól felsorolással von ki egyes eszközöket.

Az eltiltással kapcsolatos szankcionálási problémára megoldás lehet, hogy a jogalkotó kivonja az elektromos rollert a jármű fogalma alól. Ennek jogtechnikai eszköze, hogy a kerekesszék, a gyermekkocsi és a talicska, mint járműfogalom alól kivont eszközök mellé bevezeti az elektromos rollert is, így az elektromos rollert vezető gyalogosoknak minősülnének. Ezzel a megoldással az elektromos rollert ittas állapotban vezetőik nem valósítanak meg az ittas állapotban elkövetett járművezetés bűncselekményét, mivel annak tényállási eleme, hogy az elkövető gépi meghajtású *járművet* vezessen ittasan.

Ennek a megoldásnak a hátránya, hogy az eltiltással kapcsolatos büntetés kiszabási probléma mellett érinti az elektromos rollerekre vonatkozó közlekedési szabályokat is, hiszen ezáltal az elektromos rollert vezető személyekre a KRESZ gyalogosokra vonatkozó szabályait kellene alkalmazni. Másrészt, véleményem szerint az elektromos roller jármű fogalom alóli kivétele

egyebekben indokolatlan, hiszen mind a hétköznapi felfogás, mind a jármű fogalma alapján egyébként járműnek minősíthető.

5.2.2. Az ittas állapotban elkövetett járművezetés tényállása

A Btk. 236. § (1) bekezdése büntetni rendeli azt, aki gépi meghajtású járművet ittas állapotban vezet. Az elektromos rollerek kapcsán felmerülő, kategóriára nem korlátozható kötelező eltiltás problémájának megoldására módosítható az ittas állapotban elkövetett járművezetés bűncselekmény tényállása oly módon, hogy csak az engedélyhez kötött gépi meghajtású járművek ittas vezetését rendeli büntetni.

Ezzel a megoldással összefüggésben ugyanakkor az ittas járművezetés elkövetési eszközei közül az elektromos rolleren kívül kikerül egy sor új gépi meghajtású közlekedési eszköz is. A megoldás előnye, hogy ezáltal az engedélyhez nem kötött járművek ittas vezetése esetén az elkövetőt nem kellene járművezetéstől eltiltani. Ugyanakkor álláspontom szerint az engedélyhez kötöttségtől függetlenül a gépi meghajtású járművek ittas vezetése olyan mértékű társadalomra veszélyességet hordoz magában, ami indokolja e cselekmények bűncselekménynek minősítését.

5.2.3. A járművezetéstől eltiltás szabályozása

Végezetül az eltiltással kapcsolatos szankcionálási probléma megoldására felmerül a járművezetéstől eltiltás szabályozásának módosítása. Véleményem szerint a regisztrált bűnelkövetések számaira tekintettel az ittas és bódult állapotban elkövetett járművezetés elkövetőivel szemben továbbra is célszerű fenntartani a fő szabály szerinti kötelező eltiltás szabályozását. Ugyanakkor a Btk. 55. § (2) bekezdésének 2. mondata – mely különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhetővé teszi az eltiltás alkalmazását – annál inkább nyitott terep lehet a jogalkotó számára.

Az eltiltás mellőzése kapcsán felmerül a különös méltánylást érdemlő helyzetek szabályozása. Ahogyan azt korábban kifejtettem, a jogalkalmazás lényegében lemondott a jogalkotó által a különös méltánylás bevezetésével biztosított mérlegelési lehetőségéről, így nem alakult ki egységes gyakorlat e körben. Véleményem szerint a különös méltánylással kapcsolatos egységes gyakorlatot akár egy új BK vélemény kiadásával is lehetne egységesíteni és alkalmazásához további szempontokat adni. Ebben a körben a gyakorlat alakítását a bíróságokra kell bízni, jogalkotási eszközökkel nem célszerű beavatkozni.

Álláspontom szerint az engedélyhez nem kötött járművek ittas vagy bódult állapotban elkövetett vezetése esetén kötelezően alkalmazandó eltiltás problémáját a Btk. 55. § (2) bekezdésének 2. mondatának kiegészítésével, a kötelező eltiltás mellőzését megengedő új eset bevezetésével lehetne a jövőre is tekintettel legcélszerűbben megoldani. E szerint „*Különös méltánylást érdemlő esetben és engedélyhez nem kötött jármű ittas vagy bódult vezetése esetén a járművezetéstől eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.*” Ez a megoldás biztosítaná a jogalkalmazónak az engedélyhez nem kötött gépi meghajtású járműveket ittas vagy bódult

állapotban vezető elkövetőkkel szemben a büntetés kiszabási elvek figyelembevételével az eltiltás kiszabását vagy akár annak mellőzését anélkül, hogy a bíróságoknak a különös méltánylást érdemlő helyzet ingoványos területére kellene merészkedniük.

Felhasznált irodalom

Gellér, Ambrus (2017): Gellér Balázs–Ambrus István: A magyar büntetőjog általános tanai. I. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2017.

Gellér, Ambrus, Vaskuti (2019): Gellér Balázs–Ambrus István–Vaskuti András: A magyar büntetőjog általános tanai II. Büntetéstan. Budapest, 2019.

Pápai (2021): Pápai-Tarr Ágnes: Néhány gondolat az ittas vezetések szankciókiszabási gyakorlatáról. Magyar Jog, 2021. 68. évf. 10. sz., 581–589. o.

THE CURRENT ISSUES OF DRUNK DRIVING AND DISQUALIFICATION FROM DRIVING

There is zero tolerance for drink-driving in the Hungarian jurisdiction, and depending on the amount of alcohol consumed, the perpetrator may be subjected to administrative proceedings or criminal liability. The new Criminal Code has introduced a further tightening, as it makes the imposition of a disqualification from driving mandatory as a general rule for the perpetrators of drunk driving offences. The study describes the practical and theoretical issues that arise in connection with driving under the influence of alcohol in the context of the newly emerging vehicles, in particular electric scooters.

In addition, the study presents attempts in practice to resolve the problems related to disqualification, including the contrary practice of disqualification on the basis of special equitable grounds. It also suggests solutions to the described problems for both prosecutors and legislators.